

Datum : 15 december 2025

Portefeuillehouder : Patrick Hoenselaar

Zaaknummer : 794731

Status : Openbaar

Gemeenteraad : N.v.t.

Onderwerp : Invoeren woonplaatsbeginsel beschermd wonen vooruitlopend op rijks besluitvorming

SAMENVATTING

De invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen (BW), waarbij de herkomstgemeente verantwoordelijk wordt, is complex en daarom landelijk uitgesteld. Dit beginsel moet zorgen voor een betere spreiding van voorzieningen en meer betrokkenheid van gemeenten. Met dit voorstel legt de regio Noord- en Midden-Limburg (NML) de basis voor besluitvorming, sluit aan bij landelijke ontwikkelingen en actualiseert afspraken voor een zorgvuldige implementatie. Dertien andere gemeenten hebben het woonplaatsbeginsel al ingevoerd vooruitlopend op de wet. Met dit besluit kan ook de gemeente Gennep aansluiten.

VOORSTEL

Het college besluit

1. Onder voorbehoud van gelijklopende besluitvorming van de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg, vanaf januari 2026 de gemeente van herkomst in de regio Noord- en Midden-Limburg verantwoordelijk te maken voor het gehele beschermd wonen traject van nieuwe beschermd wonen cliënten.
2. Kennis te nemen van het nieuwe werkproces beschermd wonen (zie bijlage 1).

BESLUIT

Datum : 13-01-2026

Het college besluit

1. Onder voorbehoud van gelijklopende besluitvorming van de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg, vanaf januari 2026 de gemeente van herkomst in de regio Noord- en Midden-Limburg verantwoordelijk te maken voor het gehele beschermd wonen traject van nieuwe beschermd wonen cliënten.
2. Kennis te nemen van het nieuwe werkproces beschermd wonen (zie bijlage 1).

AANLEIDING

De invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen is landelijk uitgesteld vanwege de complexiteit. Dit beginsel maakt de herkomstgemeente verantwoordelijk, met als doel betere spreiding van voorzieningen en meer betrokkenheid. Landelijk wordt al jaren gewerkt aan de transitie naar 'een beschermd thuis', en de VNG stimuleert deze beweging. De regio Noord- en Midden-Limburg volgt dit via afspraken in de SOK en MGR. Omdat het huidige proces afwijkt van het woonplaatsbeginsel, is herziening noodzakelijk. Dit voorstel legt de basis voor besluitvorming en implementatie van het woonplaatsbeginsel.

BESTUURLIJKE EN JURIDISCHE KADERS

- Wmo 2015: Grondslag voor beschermd wonen;
- OMO beleid;
- Regiovisie Meedoen en Wonen 2022 - 2026;
- Samenwerkingsovereenkomst Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (SOK): Regionale afspraken;
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Limburg-Noord (MGR).

ADVIES

De ambtelijke organisatie stelt aan het college van burgemeester en wethouders voor:

1. Onder voorbehoud van gelijklopende besluitvorming van de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg, vanaf januari 2026 de gemeente van herkomst in de regio Noord- en Midden-Limburg verantwoordelijk te maken voor het gehele beschermd wonen traject van nieuwe beschermd wonen cliënten.
2. Kennis te nemen van het nieuwe werkproces beschermd wonen (zie bijlage 1).

NADERE ONDERBOUWING / ARGUMENTEN

Een externe projectleider is aangesteld om het woonplaatsbeginsel en verbeterde monitoring in het werkproces beschermd wonen te integreren. Er zijn twee scenario's uitgewerkt:

- Scenario 1: gemeente van vestiging verantwoordelijk (huidige werkwijze).
- Scenario 2: gemeente van herkomst verantwoordelijk (strekking woonplaatsbeginsel).

Op basis van acht indicatoren is scenario 2 als voorkeursoptie gekozen. Voor de uitgebreide afweging wordt verwezen naar bijlage 2. De overige 13 gemeenten hebben al via hun colleges besloten dit scenario door te voeren.

1.1 Monitorings- en sturingsinformatie moet beter

Het huidige werkproces kent tekortkomingen, waardoor het lastig is om essentiële gegevens zoals de gemeente van herkomst en wachttijden te achterhalen. Dit is de hoofdreden waarom vooruitlopend op landelijke besluitvorming het woonplaatsbeginsel in NML wordt ingevoerd. De voorgestelde werkwijze biedt een oplossing door betere datakwaliteit te realiseren. Dit bevordert de monitoring en regiovoering, waardoor gemeenten meer inzicht krijgen in de prestaties en knelpunten binnen beschermd wonen.

1.2 Gemeenten moeten meer verantwoordelijkheid nemen voor de eigen inwoners met complexe ondersteuningsvragen

Het woonplaatsbeginsel maakt gemeenten verantwoordelijk voor hun eigen inwoners in beschermd wonen. Dit is een belangrijke reden om deze werkwijze in Noord- en Midden-Limburg vooruitlopend op landelijke besluitvorming in te voeren. Nu ligt de verantwoordelijkheid vooral bij grote gemeenten met BW-locaties. Hoewel deze wijziging nog geen wettelijke grondslag heeft, stimuleert zij preventie en de opbouw van een lokale zorginfrastructuur. Scenario 2 (herkomstgemeente verantwoordelijk) sluit hierbij aan en vergroot betrokkenheid van gemeenten. Voor nieuwe cliënten geldt direct deze verantwoordelijkheid; voor bestaande cliënten wordt een overdracht van vestigingsgemeente naar herkomstgemeente zorgvuldig vormgegeven.

1.3 Afstemming en samenwerking tussen gemeenten breder dan Wmo beschermd wonen

De nieuwe werkwijze geldt voor alle nieuwe cliënten in de 14 gemeenten en vraagt om nauwere samenwerking en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om beschermd wonen efficiënt uit te voeren. Het woonplaatsbeginsel heeft uitsluitend betrekking op de maatwerkvoorziening beschermd wonen en brengt geen wijzigingen aan in de afspraken over andere voorzieningen, zoals Wmo-dagbesteding, de Participatiewet en schuldhulpverlening. Dit blijft onveranderd, omdat de cliënt wordt ingeschreven in de gemeente waar de plek voor beschermd wonen zich bevindt. Omdat cliënten vaak meerdere van deze voorzieningen gebruiken, blijft goede afstemming essentieel. In het huidige werkproces gebeurt deze afstemming tussen gemeenten ook; het afstemmen op verschillende voorzieningen is niet nieuw. Wat wel verandert, is met wie de toegang afstemming zoekt, omdat het een andere gemeente betreft.

1.4 Juridische en beleidsmatige haalbaarheid

Het alternatief om het huidige werkproces te behouden is volgens de gemeenten waar de beschermd wonen locaties zijn gevestigd niet meer houdbaar. Het leidt tot juridische en beleidsmatige knelpunten, waaronder het risico van niet-naleving van de nog vast te stellen wet woonplaatsbeginsel beschermd wonen. Dit geeft motivatie voor de invoering van de nieuwe werkwijze.

1.5 Versterking van zorgkwaliteit en regievoering

Door de herkomstgemeente verantwoordelijk te maken, wordt de kwaliteit van gegevens verbeterd en krijgen gemeenten beter zicht op de resultaten van hun beleid. Dit draagt bij aan een efficiëntere uitvoering en een verbeterde dienstverlening aan cliënten.

KANTTEKENINGEN EN RISICO'S

1.1 Complexiteit van samenwerking tussen gemeenten heeft gevolgen voor de inwoner

De huidige werkwijze stimuleert samenwerking, maar effectieve afstemming blijkt in de praktijk lastig door verschillen in prioriteiten, werkwijzen en middelen tussen gemeenten. Verschillen in prioriteiten, werkwijzen en beschikbare middelen tussen gemeenten kunnen het proces vertragen of bemoeilijken. Heldere afspraken en gestructureerde afstemming zijn nodig om dit te verbeteren. Nieuwe afspraken moeten waarborgen dat afdelingen van verschillende gemeenten goed samenwerken, omdat deze inwoners met meerdere gemeenten te maken hebben voor de verschillende regelingen en

voorzieningen. Dit vraagt om aandacht, waarvoor structureel overleg en scholing in de uitvoering worden georganiseerd.

1.2 Risico op aanzuigende werking uit gemeenten buiten de regio NML

In het gekozen scenario is de gemeente waar de inwoner op dat moment staat ingeschreven volgens de BRP verantwoordelijk (de herkomstgemeente). In omliggende gemeenten in Brabant en Gelderland, maar ook in de rest van Nederland, wordt het woonplaatsbeginsel niet op een dergelijke grote schaal ingevoerd vooruitlopend op de wetgeving en bijbehorende financiën. Dit kan betekenen dat gemeenten die volgens de huidige wetgeving een inwoner zouden moeten helpen, ongeacht zijn of haar woonachtergrond, de inwoner nu naar de gemeente Gennep zullen doorsturen. Alle gemeenten staan financieel onder druk en zullen een dergelijke dure cliënt (beschermd wonen is de kostbaarste vorm van ondersteuning binnen de Wmo, gemiddeld €60.000 tot €90.000 per jaar) eerder terugsturen naar onze gemeente. Hierdoor kan de volgende situatie ontstaan: De gemeente Gennep hanteert het woonplaatsbeginsel en is daarmee verantwoordelijk voor haar eigen cliënten. De gemeente Nijmegen heeft dit beginsel nog niet ingevoerd. Daardoor kan Nijmegen op basis van het door Gennep gehanteerde woonplaatsbeginsel de kosten van deze cliënten bij Gennep neerleggen. Gennep kan dit echter niet omgekeerd doen, omdat Nijmegen het woonplaatsbeginsel nog niet toepast.

1.3 Risico op overgangsproblemen

Bij de implementatie kunnen overgangsproblemen ontstaan, zoals onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en vertragingen in de zorgverlening. Dit kan leiden tot frustratie bij zowel cliënten als betrokken gemeenten. Afstemming tussen gemeentelijke voorzieningen blijft daarom essentieel. Voor verhuizingen buiten de regio blijven de bestaande regels, zoals vastgelegd in de Handreiking Toegankelijke Landelijkheid BW, van kracht; deze werkwijze verandert daar niets aan. Wel moet de gemeente van herkomst de regie blijven voeren over de inwoner die buiten de regio woont. Dit vraagt om een grotere inspanning van de gemeente en betekent dat de inwoner met meerdere gemeenten te maken krijgt.

1.4 Datakwaliteit afhankelijk van uitvoering

Hoewel betere datakwaliteit wordt nagestreefd, is het succes hiervan afhankelijk van een correcte en consistente uitvoering door alle betrokken gemeenten. Onvoldoende investeringen in systemen of training kunnen dit beoogde voordeel ondermijnen. Afspraken over standaardisatie van gegevensregistratie en training van betrokken medewerkers in datakwaliteit zou een oplossing kunnen bieden.

1.5 Toename administratieve lasten

De nieuwe werkwijze veroorzaakt verschuivingen in caseload en extra administratieve lasten voor gemeenten, die verantwoordelijk worden voor gegevensbeheer. Het backofficeproces wordt aangepast en afspraken om deze lasten te beperken zijn wenselijk. In scenario 2 raakt kennis over beschermd-wonen-locaties versnipperd, wat wordt ondervangen door werkafspraken over kennisdeling en afstemming tussen herkomst- en plaatsingsgemeente. Ervaringen uit de Jeugdwet tonen dat verantwoordelijkheid bij de herkomstgemeente kan leiden tot afstemmingsproblemen. Daarnaast

bestaat het risico dat gemeenten verantwoordelijk worden voor cliënten die niet in beeld zijn bij regiogemeenten, wat extra aandacht vraagt.

1.6 Financiële risico's voor kleinere gemeenten

Gemeenten met een klein budget of beperkte capaciteit kunnen moeite hebben om aan de eisen van de nieuwe werkwijze te voldoen. Dit kan leiden tot ongelijkheid in de uitvoering of druk op regionale samenwerking. Eventueel samenwerking met grotere gemeenten en kosten spreiden over meerdere jaren zou een oplossing kunnen bieden. De regionale verdeelsleutel wordt aangepast om overeen te komen met de nieuwe parameters in het verdeelmodel.

1.7 Mogelijke weerstand bij implementatie

Ondanks het draagvlak bij sommige betrokken partijen, kan er weerstand zijn bij gemeenten of medewerkers die gewend zijn aan het huidige werkproces. Dit kan de snelheid van implementatie beïnvloeden. Goede communicatie, inspraakmomenten en training moeten plaatsvinden om betrokkenheid en begrip te vergroten.

1.8 Risico's bij niet-naleving van afspraken

Als een gemeente haar verantwoordelijkheden niet volledig nakomt, kunnen cliënten in de knel komen. Dit vraagt om een goed mechanisme om naleving te waarborgen en problemen snel te signaleren en op te lossen. Afspraken maken over regelmatige monitoring en sancties of correctiemechanismen bij niet-naleving kan een oplossing bieden.

1.9 Investeringskosten voor de startfase

De invoering van de werkwijze vereist mogelijk investeringen in systemen, trainingen en processen. Deze kosten kunnen een drempel vormen voor gemeenten die al te maken hebben met financiële druk. Spreiding van investeringen over tijd, gebruik van reserves of samenwerking zoeken voor gezamenlijke kostenbesparing zouden helpend kunnen zijn.

WAT BETEKENT DIT VOORSTEL VOOR DE INWONERS?

Momenteel is niet altijd duidelijk welke gemeente verantwoordelijk is voor ondersteuning van kwetsbare inwoners. De nieuwe afspraak maakt de herkomstgemeente verantwoordelijk, wat zorgt voor meer consistentie, betere afstemming en betrokkenheid bij herstel. Voor bestaande cliënten wordt een overdracht naar de herkomstgemeente zorgvuldig vormgegeven. Met deze werkwijze willen we zorgen dat nieuwe cliënten meer stabiliteit en betrokkenheid van de herkomstgemeente ervaren. Voor bestaande cliënten wordt gekeken hoe de overdracht naar de gemeente van herkomst kan worden vormgegeven.

EXTERN ADVIES, INSpraak EN DRAAGVLAK

Regiogemeenten en cliëntenraden van beschermd wonen-aanbieders hebben positief advies gegeven op scenario 2, waarbij de herkomstgemeente verantwoordelijk is. Dit draagt bij aan een breed gedragen en succesvolle implementatie van de nieuwe werkwijze.

COMMUNICATIE EN BEKENDMAKING

Het besluit wordt gedeeld met regiogemeenten via de MGR. De cliënten worden geïnformeerd over de wijzigingen via de aanbieders. Interne medewerkers worden via een nieuwsbrief en sessies geïnformeerd over de aanpassing.

JURIDISCHE ASPECTEN

Juridische bezwaren worden niet verwacht. De regio Noord- en Midden-Limburg loopt vooruit op deze wetswijziging en moet de Samenwerkingsovereenkomst Beschermd Wonen (SOK) en de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) herzien, omdat het huidige proces en afspraken afwijken van het woonplaatsbeginsel.

FINANCIËN

Er zijn naar verwachting geen structurele verhoging van de totale uitgaven. Beschikbaar budget wordt gehandhaafd via de regionale solidariteitsafspraken in de SOK.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Er vindt een verschuiving plaats in de caseload van de verschillende lokale toegangen, wat impact kan hebben op de formatie en bezetting. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor eventuele uitbreiding van formatie. Er wordt een structureel overleg en scholing georganiseerd voor de toegang om afstemming tussen verschillende voorzieningen te waarborgen.

UITVOERING / VERVOLG

Implementatie van de nieuwe werkprocessen start na vaststelling in alle 14 gemeenten. Het aangepaste backofficeproces wordt gecommuniceerd naar alle gemeenten en er wordt gewerkt aan verbetering van datakwaliteit. Voor bestaande cliënten komt een overgangsregeling.

BIJLAGEN

1. Werkproces beschermd wonen
2. Inhoudelijke afweging van scenario's
3. Inbreng cliëntenraden